

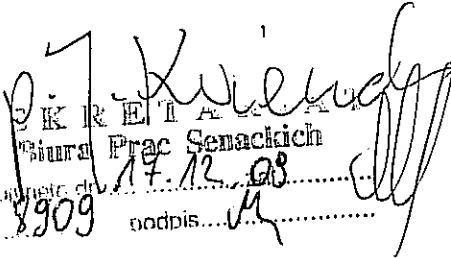
RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 15 grudnia 2009 r.

DL-P-I-0700-57/09

GABINET MARSZAŁKA SENATU
wpłynęło dn. 16.12.09.
nr 6573 podpis. Borusewicz

BM-I-0700-575/09/3

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Biuro Prac Senackich
17.12.09
8909 podpis. M

Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Odpowiadając na oświadczenie złożone przez Senatora Kazimierza Jaworskiego podczas 43. posiedzenia Senatu RP w dniu 5 listopada 2009 r., w sprawie odpowiedzialności kursantów w tzw. szkołach nauki jazdy, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Zasady odpowiedzialności karnej określone są w części ogólnej, w rozdziale I ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - *Kodeks karny* (Dz.U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.). Odnoszą się one do wszystkich przestępstw wskazanych w części szczególnej Kodeksu karnego oraz w ustawach szczególnych. Zasady odpowiedzialności karnej za popełnienie wykroczeń określonych zarówno w części szczególnej ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - *Kodeks wykroczeń* (Dz.U. z 2007 r. Nr 109, poz. 756, z późn. zm.), jak i w innych ustaw szczególnych, wskazuje rozdział I części ogólnej *Kodeksu wykroczeń*. Zarówno *Kodeks karny* w art. 20 i art. 21, jak i *Kodeks wykroczeń* w art. 14 § 2, w sposób wyczerpujący określają także zasadę indywidualizacji odpowiedzialności karnej.

Odpowiedzialność karna opiera się na zasadzie winy (*nullum crimen sine culpa*). Odpowiedzialność na zasadzie winy ma rangę konstytucyjną, gdyż wynika z zasady demokratycznego państwa prawnego (Art. 2 *Konstytucji RP*) oraz z zasady

godności człowieka jako najwyższego i niezbywalnego dobra (Art. 30 *Konstytucji RP*). Kara nie może być orzeczona bez stwierdzenia winy. Jest ona odpowiedzią na zachowanie się sprawcy czynu zabronionego. Zachowanie to musi naruszać ustalony porządek prawny, cechować się społeczną szkodliwością w stopniu wyższym niż znikomy oraz nieść wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy czynu zabronionego w sytuacji, w której można było wymagać od niego postępowania zgodnego z nakazem normy prawnej. Zasada winy wyłącza możliwość przypisania sprawcy tzw. obiektywnych następstw czynu. Sprawcy przypisane mogą być tylko te elementy czynu rzutujące na społeczną szkodliwość, które zostały przez niego zawinione. Sprawca ma być karany za to, co uczynił. Wina limituje również wymiar kary w tym sensie, że kara nie może swoją dolegliwością przekraczać stopnia winy. W prawie karnym wina jest zatem uzasadnieniem prawnokarnej reakcji państwa na czyn bezprawny, karalny i karygodny, stopień winy wyznacza zaś granicę dla karnoprawnej reakcji państwa.

Obowiązujące przepisy w sposób pełny rozstrzygają, kto ponosi odpowiedzialność za wypadek drogowy (lub wykroczenie drogowe) spowodowany przez kursanta szkoły nauki jazdy. Czyn opisany w art. 177 k.k., określający przestępstwo spowodowania wypadku komunikacyjnego ma charakter przestępstwa powszechnego. Jego podmiotem może być każda osoba, która naruszając – chociażby nieumyślnie – zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym spowodowała wypadek drogowy. Osobą taką może być każdy uczestnik ruchu drogowego, zarówno pieszy, jak i pasażer bądź kierujący pojazdem, w tym także kursant szkoły nauki jazdy. Osoba taka, zanim przystąpi do kierowania pojazdem w ruchu lądowym, musi posiadać przygotowania z zakresu przepisów o ruchu drogowym oraz techniki prowadzenia pojazdu mechanicznego. Warunki dopuszczenia do zajęć praktycznych określa § 12 ust. 2 *Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 27 października 2005 r. w sprawie szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez kierujących pojazdami, instruktorów i egzaminatorów* (Dz.U. Nr 217, poz. 1834, z późn. zm.), wydane na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 115 ust. 1 pkt 1-4 *ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym* (Dz.U. z 2005 r., Nr 108, poz. 908, z późn. zm.). Kursant szkoły nauki jazdy posiada więc

odpowiedni stopień wiedzy i umiejętności, by móc przewidywać rozwój sytuacji na drodze i odpowiednio do tego dostosować swoje zachowanie. Oczywiście wszelkie niewłaściwe zachowania kursanta muszą być korygowane przez instruktora nauki jazdy.

Zgodnie z art. 87 ust. 1 *ustawy – Prawo o ruchu drogowym*, kierującym może być także osoba, która odbywa, w ramach szkolenia, naukę jazdy pod nadzorem instruktora oraz zdająca egzamin państwowy pod nadzorem egzaminatora. Warunkiem koniecznym jest odbywanie jazdy odpowiednio przystosowanym pojazdem. Kursant szkoły nauki jazdy może ponosić odpowiedzialność z art. 86 k.w., przewidujący karę grzywny dla osoby, która nie zachowując należytej ostrożności, powoduje zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Możliwa jest także jego odpowiedzialność z art. 177 k.k. za spowodowanie wypadku, w którym inna osoba odniosła obrażenia.

W doktrynie prawa karnego wskazuje się, że w stosunku do osoby uczącej się, z uwagi na opanowanie w mniejszym stopniu zasad ruchu drogowego i techniki prowadzenia pojazdu, zastosowane muszą być łagodniejsze kryteria oceny możliwości przewidywania swojego zachowania w ruchu i ewentualnych jego skutków.

Odrębną kwestia jest możliwość odpowiedzialności karnej instruktora prowadzącego praktyczną naukę jazdy w warunkach ruchu drogowego, która będzie zindywidualizowana i zależna od wystąpienia, rodzaju i rangi spowodowanych przez niego naruszeń.

Prowadzenie pojazdów, podobnie jak uczestniczenie w ruchu drogowym w innym charakterze (piesi, rowerzyści) jest działaniem świadomym, wiążącym się z ryzykiem powstania odpowiedzialności karnej, zaś warunki i okoliczności eskalujące czy zmniejszające jej zakres podlegają ocenie niezawisłego i niezależnego sądu.

Ocena okoliczności faktycznych w każdej sprawie, w tym również będącej przedmiotem wystąpienia Pana Senatora Kazimierza Jaworskiego, pozostaje więc w wyłącznej kompetencji sądu orzekającego. Zgodnie z art. 7 *Kodeksu postępowania karnego*, sąd dokonuje swobodnej ale nie dowolnej oceny całokształtu materiału dowodowego, uwzględniając przy tym zasady prawidłowego rozumowania oraz wskazania wiedzy i doświadczenia życiowego. Sąd orzeka o winie sprawcy - kursanta

szkoły nauki jazdy i/lub instruktora nauki jazdy - posługując się zasadą zindywidualizowanej odpowiedzialności każdego z nich, a w przypadku jej stwierdzenia orzeka o karze, mając na względzie dyrektywy wymiaru kary lub środka karnego określone *Kodeksem karnym*.

Reasumując, możliwa jest zatem odpowiedzialność karna za spowodowanie wypadku komunikacyjnego zarówno kursanta szkoły nauki jazdy, jak i instruktora, pod którego nadzorem osoba ta kierowała pojazdem. Pogląd ten znajduje oparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego i poglądach doktryny.

W świetle powyższego upoważnione jest twierdzenie, że brak jest uzasadnienia do rozpoczęcia prac legislacyjnych nad zmianą przepisów w zakresie zasad odpowiedzialności karnej za popełnienie przestępstwa wypadku komunikacyjnego lub wykroczenia komunikacyjnego, a obowiązujące przepisy w sposób należyty regulują omawianą problematykę.

Wypowiadanie się na temat przedstawionego w oświadczeniu Pana Senatora stanu faktycznego w sprawie oraz ocena winy i stopnia odpowiedzialności każdego z oskarżonych w przedmiotowej sprawie, pozostaje poza kompetencją Ministra Sprawiedliwości. Minister Sprawiedliwości sprawuje bowiem nad sądami powszechnymi wyłącznie nadzór administracyjny, który nie może wkraczać w sferę niezawisłości sędziowskiej.

Zgodnie z art. 178 ust. 1 *Konstytucji RP* oraz art. 39 *ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Dz. U. Nr 58, poz. 1070 z późn. zm.), sędziowie w sprawowaniu swego urzędu są niezawiśli i podlegają tylko *Konstytucji* oraz ustawom, a czynności nadzorcze nie mogą dotyczyć merytorycznej treści orzeczeń sądowych.

Orzeczenia w przedmiocie winy i kary mogą być kontrolowane jedynie w trybie procesowym przez sąd wyższej instancji.

Zygmunt Szewcuk

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Zygmunt Szewcuk
PODSEKRETARZ STANU